

E. Sarkama-Voigt

Martha

*Kesän
viime
ruusu*



Kesän viime ruusu

Eila Sarkama-Voigt

Kesän viime ruusu

Martha – kesän viime ruusu

Tuo kesän viime ruusu
kukoistaa yksin vaan.
Siskoistaan ruusu rukka
jäi myrskyn maailmaan.
Ei kukkaa ruusun laista
syyslaakson ollenkaan,
mi voisi kaunokaista
kuvastaa hehkuaan.

This the last rose of summer
left blooming all alone,
all her lovely companions
are faded and gone.
No flower of her kindred,
no rosebud is nigh,
to reflect back her blushes
and give sigh for sigh.

Thomas Moore
Iiriläinen kansansävel
Irish folk song

Martha – Kesän viime ruusu

Layout: Marjut Vuolanne

Etukannen kuva: 123RF

© 2017 Sarkama-Voigt, Eila

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-951-568-060-0

Martha

Nuori tyttö seisoo kallionkumpareella katsellen auringonlaskua yli Glendalen lahden Atlantin taakse. Viimeiset, viistot säteet saavat tytön punertavat hiukset, ryhdikkään olemuksen, ruudullisen leningin, kallion ja merenlahden hehkumaan kultaisena. On elokuun lopun sunnuntai Donegalissa Luoteis-Irlannissa.

Tyttö on O'Brienin Martha. Kaikki paikkakunnalla tuntevat Marthan, tytön, jolla on harvinaisen kaunis lauluääni. Donegalissa, kuten kaikkialla Irlannissa, on tapana mennä sunnuntaisin kirkkoon. Siellä Marthan laulua on kuultu kirkkokuoron solistina. On kuin enkeli olisi laskeutunut taivaasta tavallisen rahvaan pariin.

Se ei hämmästytä juuri ketään, sillä donegalilaiset, jotka uskovat keijuihin ja muinaisiin henkiin ja taitavat muinaiskieltä gaelia, ovat elämässään nähneet monenlaisia ilmestyksiä.

Jos purjehtisi suoraan eteenpäin, tulisi Amerikkaan. Marthallakin on meren takana sukulaisia, sillä monta Donegalin asukasta oli joutunut lähtemään uuteen maailmaan etsimään työtä ja kokeilemaan onneaan 1800-luvun puolivälin nälkävuosien aikana. Muuttoliike oli jatkunut, ja vieläkin kuuli paikkakuntalaisista, jotka olivat tehneet samanlaisen päätöksen.

Martha uskoo nyt katsovansa viimeisen kerran tuttua kotimaistaan sellaisena kuin se on piirtynyt hänen mieleensä hänen kuu-dentoista ikävuotensa aikana. Hän on lähdössä koelauluun Dubliniin professori Robert Ryanille. Jos professori Ryan suostuu ottamaan hänet oppilaakseen, hänelle saattaa avautua ura laulajana.

Marthan koulun johtajaopettaja Ellan McDonnell oli sen takana, että Martha sai yllättävän kutsun mennä Dubliniin laulamaan maan tunnetuimmalle laulupedagogille. Opettajan mieleen ei ollut tullut ketään muuta. Hänen mielestään tytön lahjat menisivät hukkaan, jos hän ei saisi tilaisuutta kehittää niitä.

Ellan McDonnellista tuntui hieman uhkarohkealta ottaa yhteyttä näin arvovaltaiseen henkilöön, mutta riski oli otettava, jos halusi sysätä lahjakasta oppilastaan eteenpäin. Opettajan yllätykseksi professori vastasi heti ja pyysi yksinkertaisesti saada kuulla tyttöä.

Eräänä päivänä Marthan tullessa kävelyretkeltään nummelta posket hehkuen äiti ojensi hänelle kirjeen, josta saattoi lukea: ”Pyydän neiti Martha O’Brienia saapumaan luokseni koelauluun 31.8. klo 17.00. Robert Ryan, 17, North Street Merrion Square, Dublin.

Talo lahden rannalla

Katsoessaan lahdenpoukaman suuntaan Martha näki lahdesta viistosti nousevan rantaniityn yläpuolella valkeaksi kalkitun kotitalonsa. Mäen päällä kiemurteli kapea, Donegalin kaupunkiin johtava tie.

Samantapaisista vaatimattomista, hajallaan sijaitsevista taloista muodostui se pieni yhteisö, jossa Marthan isä Edward O’Brien viljeli maataan ja harrasti pienimuotoista lampaiden kasvatusta.

Pienempänä Martha tehtäviä oli ollut lampaiden paimentaminen. Tyttö istui kivellä syventyneenä kirjaan tai käsityöhön. Mutta useimmiten hän antoi ajatustensa harhailla omilla teillään.

Häneen mieleensä tulvahtivat lapsuuden sadut ja tarinat. Hän oli kehitellyt mielessään omia ihmisiä, jotka asuivat kivien ja puiden takana, Florence-tädin talon puutarhassa tai kauempana nummella.

Kävelymatkoillaan Martha kävi tervehtimässä ystäviään. Hänen ”omat” ihmisensä elivät kallionkoloissa, kiven vieressä, leppien alla, tammien, koivujen, pähkinäpuiden ja talvikuusen vieressä ja erityisesti maahisten suojeluksessa olevien orapihlajien alla.

Lampaat pureskelivat heiniä ja määkivät omia aikojaan. Ne kiehnäsivät tytön jaloissa osoittaen näin ystävyyttään, jota villavilla eläimillä tuntui olevan yltäkyläisesti.

Joskus joku lampaista lähti omille teilleen, jolloin hajamieliselle lammaspaimenelle tuli kova kiire juosta karkulainen kiinni, mutta sellaista sattui harvoin, sillä lampaat pysyttelivät tiiviisti rakkaan paimenensa lähetyvillä.

Onneksi lampaita ei teurastettu kotona, joten Marthan ei tarvinnut nähdä lemmikkiensä onnetonta loppua. Mutta määräajoin hän joutui hyvästelemään rakkaat ystävänsä. Ja siinäkin oli mielipahaa kylliksi.

Riekaleiset ruohomättäät muodostavat kumpuilevan reunaman lahden poukaman rajaan. Kun tuulee reippaasti, aallot pärskivät suolavettä loivalle rannalle. Rannan vesi lämpenee uimakelpoiseksi vasta kesikesän jälkeen.

Miten usein O'Brienin tytöt Martha ja Kirsten olivatkaan ilakoineet rannalla. Marthalle oli jäänyt mieleen se huikaiseva hetki, jolloin hän huomasi osaavansa uida.

Kun rantaniitty ensimmäisen kerran on niitetty, se innostuu kukkiin vuosisatoja hellimiään kasveja; leinikkejä, apiloita, keto-orvokkeja, sinikelloja ja päivänkakkaroita.

Miten usein Martha olikaan istunut niityllä hengittäen kukkien tuoksua, kuunnellut mehiläisten innokasta pörinää, katsellut pääskysten lentoa taivaalla, kuunnellut lокkien kirkunaa meren yllä. Joskus saattaa nähdä alppivariksen, joka viihtyy Atlantin rannan kallioilla.

Donegalin kesä on lyhyt ja hellä. Syksyllä korjataan kesän sato, vilja, perunat, säilötään omenat, luumut ja päärynät. Säilötään ruokaa talven varalle, keritään lampaat. Joulukuoli vuoden kimaltava kruunu.

Myrskyä ja kiihkoa

Syysmyrskyn riehuessa vaahtopäiset aallot hakkaavat rytmikkäästi kumisten raivoisia pyörteitään jyrkkiä kallionseinämiä vasten. Sellaisiakin päiviä Martha rakastaa. Hän seisoo kalliolta aaltojen ulottumattomissa, meren pauhukonsertista nauttien.

Myöhäissyksyn mustina öinä mustareunaiset pilvet vuoroin peittävät ja paljastavat kuun pallon pistävät silmät ja aavemaisesti irvistän suun. Martha oli kuullut tarinoita ihmisistä, jotka epätoivoissaan ovat myrskyisinä kuutamoina heittäytyneet kalliolta mereen. Hänellä itsellään ei olisi rohkeutta sellaiseen. Sitä paitsi hän on liian utelias tietämään, mitä kaikkea elämä vielä tuokaan tullessaan.

Oopperassa laulamisessa oli Marthan arvelujen mukaan kenties hieman samanlainen draamaattinen kokemus kuin seisoi si kalliolta myrskyävän meren velloessa ympärillä.

Marthan kiinnostus laulutaiteisiin vahvistui Belfastissa hänen käyttään kummitätinsä Florence d'Arcyn kanssa kuuluisan italialaisen koloratuurisopraanon Rosetta Serran konsertissa.

Lumoutuneena tyttö oli kuunnellut koloratuurin mitä ihmeellisimpiä kuvioita. Kotiin tultuaan hän oli kokeillut, pystyisikö samaan. Ja kumma kyllä, se ei ollut tuottanut mitään vaikeuksia.

Rosetta Serran kuuleminen oli ollut niin suuri elämys, että Marthan oli vallannut halu matkustaa Serran lailla paikkakunnalta toiselle lu-

moamassa kuulijat laulullaan.

Marthan luoma Rosetta oli koloratuuritähden tavoin kaunis tummatukkainen tyttö, jolla oli etelämaalainen temperamentti. Hän oli Marthalle paitsi ystävätär myös esikuva.

Rosetta asui Florence-tädin omenatarhassa. Hän palasi konsertti-kiertueiltaan aina omenatarhaan, jossa Martha kävi kyselemässä viimeisimmät kuulumiset.

Vaimo maatalousnäyttelystä

Perheen äiti Maud hankki perheelle lisätuloja kutomalla villapuseroita, kaulaliinoja ja kintaita myytiin. Villapaitojen, kaulahuivien ja sukien kutominen onnistui hyvin myös O'Brienin molemmilta tytöiltä Marthalta ja Kirsteniltä. He suorastaan kilpailivat sillä, kumpi keksi taidokkaamman kuviomallin. Yleensä kudottiin kuitenkin perinteisiä irlantilaisia malleja.

Maud O'Brien oli myös hankkinut itselleen ompelukoneen, jolla hän valmisti vaatteita halukkaille. O'Brienin perhe taisi olla lähisukun ainoa perhe, jolle tuli muotilehti suoraan New Yorkista. Lehden nimi oli Fashion Magazine. Maudille sen oli tilannut hänen Brooklynissä asuva tätinsä Molly O'Sullivan.

Paikkakunnan naiset selailivat muotilehtiä pistäytyessään O'Brienilla. Syrjäisessä Donegalissa oltiin siten hyvin perillä suuren maailman muotivirtauksista.

Harvat kuitenkin ompeluttivat Maud O'Brienillä lehdissä näkemäänsä vaatteita, sillä jotenkin ne vaikuttivat liian erikoisilta sopiakseen tavallisen maalaisnaisen arkeen.

Marthaa ja Kirsteniä kuitenkin kiehtoivat kauniit leningit, ja aina kun löytyi sopivaa kangasta, tytöt kinusivat äitiään ompelemaan jonkin oikein kauniin leningin.

Ja kauniita kankaita löytyikin Molly-tädin Amerikasta säännöllisesti lähettämistä paketeista. Pakettien avaaminen oli koko perheelle arjen yläpuolelle kohoava juhlahetki. Paketeista löytyi kankaita, kahvia, rusinoita ja sellaisia hedelmiä, jollaisia Donegalissa ei tiedetty olevan olemassakaan.

Kerran O'Brienin tyttäret saivat sievät nuket. Nukeilla oli oikeat hiukset ja oikeat silmäripset. Paketista löytyi myös nukeille erilaisia

vaatteita. Martha risti nukkensa Colleeniksi erään Amerikassa asuvan serkkunsa mukaan. Kirsten antoi nukelleen Molly-tädin nimen.

Eräänä päivänä paketit ja kirjeet lakkasivat tulemasta. Virallisessa kirjeessä kerrottiin tädin kuolleen ja testamentanneen sisarensa tyttärelle Maudille ja Marylle kohtuullisen suuren summan rahaa. Suurimman osan rahoistaan hän oli kuitenkin testamentannut metodistikirkolle.

O'Sullivanin tyttöjen, Maryn ja Maudin, Molly-täti oli kirjoittanut New Yorkin Brooklynista haluavansa ottaa orvot sisarukset kasvattityttäriksen. Tytöt suunnittelivatkin Amerikkaan menoa. Molly-täti oli lähettänyt matkarahatkin.

Amerikan-tädillä oli Brooklynissa vaatimaton hotelli, jonka hän oli ostanut säästöillään oltuaan kymmeniä vuosia rikkaiden amerikkalaisten perheiden kotiapulaisena. Hän toivoi sukulaistytöjen auttavan häntä hotellin töissä.

Matka Amerikkaan peruuntui sen yksinkertaisen seikan takia, että sisarukset Maud ja Mary tapasivat maatalousnäyttelyssä Letterkennessä kaksi nuorta miestä, jotka omistivat maata ja jotka olivat tulleet näyttelyyn katsomaan paitsi maatalouslaitteita myös löytöisikö sopivia vaimoehdokkaita. Nuoret tytöt arvelivat paremmaksi vaihtoehdoksi avioliiton kuin merimatkan tuntemattomiin olosuhteisiin.

Maud ei uskonut pitävänsä palvelustyöstä Brooklynissa Molly-tädin komennossa. Mary jakoi sisarensa tunteet. Ajattelematta asiaa sen kummemmin O'Sullivanin tytöt antoivat maanviljelijöille myönteiset vastaukset.

Edward O'Brienin vanhemmat Oscar ja Lily olivat lähteneet Belfastista Donegalin kaupunkiin ja rakentaneet talon Myllymäeksi kutsutulle kumpareelle. Joskus aikaisemmin mäellä olikin ollut mylly.

Avioituttuaan Maud O'Sullivanin kanssa Edward O'Brien oli rakentanut nykyisen talonsa lahden rannalle.

Kun Maud oppi tuntemaan Edward O'Brienin paremmin, hän huomasi tehneensä hyvän valinnan. Edward, joka oli häntä viisi vuotta vanhempi, oli luotettava, kaikin tavoin yritteliäs ja kunnollinen mies.

Marylla ei ollut yhtä hyvä onni. Siksi hän katuikin, ettei ollut lähtenyt Amerikkaan. Hänen miehensä Brian McDuggan ei ollut lainkaan luotettava. Mies joi aivan liikaa. Hän pilasi monet perhejuhlat ilmes-tyttyään niihin liikaa maistaneena.

Häivähdys romantiikkaa

Kävi koelaulussa miten tahansa, Martha ei enää uskonut palaavansa Donegaliin, jossa hänellä ei ole minkäänlaista tulevaisuutta, kuten ei monella muullakaan hänen ikäisellään nuorella tytöllä, ellei halunnut ryhtyä torpparin, kalastajan, lammasfarmarin tai maanviljelijän vaimoksi.

Useat paikkakunnan tytöistä lähtivät palvelukseen johonkin suurempaan kaupunkiin tai Dubliniin koettelemaan onneaan. Toinen mahdollisuus oli mennä naimisiin heti, kun vähänkin sopiva ehdokas ilmestyisi.

Mutta Donegalissa ei näyttänyt olevan yhtään nuorta miestä, joka olisi saanut Marthan sydämen sykkimään kiivaammin. Kaikki paikkakunnan nuoret miehet ovat liian tavallisia, liian arkipäiväisiä kiinnostakseen Marthan tapaista tyttöä.

Pienen häivähdyksen siitä, millaista rakastuminen saattaisi olla oikeanlaisen nuoren miehen osuessa kohdalle, Martha oli kokenut lähtiessään sisarensa Kirstenin kanssa paikalliseen tanssipaikkaan. Häntä oli tullut hakemaan tanssiin vaalea sinisilmäinen poika, joka oli sanonut nimekseen Sean.

Poika kertoi käyneensä Lough Dergissä. Irlannin kansallispyhimyksen Pyhän Patrickin sanotaan paastonneen siellä olevassa saaresa. Ennen paluutaan kotiinsa Galwayhin poika kertoi käyneensä tervehtimässä perhetuttuja, O'Connorsin neitejä.

Sean oli saattanut Marthan kotiin yli tuoksuvan apilaniityn ruislinnun laulaessa. Hän oli pitänyt Marthaa kädestä kiinni. Heidän erotesaan tytöstä oli vaikuttanut siltä kuin poika olisi halunnut suudella häntä mutta ollut liian ujo. Hän oli luvannut tulla seuraavana kesänä uudelleen.

Vaikka kohtaaminen oli ollut lyhyt, Marthan oli vallannut pojan lähes runollisessa läheisyydessä sellainen hellyyden ja hyvänolon tunne, jollaista hän ei koskaan aikaisemmin ollut kokenut. Lyhyt kohtaaminen oli jättänyt jälkeensä kaipuun.

Muurien ympäröimä kartano

Donegalin kreivikunnan erästä aluetta kutsuttiin Bloody Forelandiksi, se ei tarkoittanut veristä maata sanan varsinaisessa merkityksessä, vaan kertoo auringonlaskun punaisista väreistä, jotka saavat nummet loistamaan purppuranpunaisina.

Martha teki pitkiä kävelyretkiä rannikkoa pitkin. Hänen kulkunsa johti usein laajalle nummialueelle, jossa ilma tuoksui kanervilta ja tuulelta.

Marthan kulku johti joskus Puutarhakartanoksi ristitylle tilalle nummen takana. Taloa kutsuttiin puutarhakartanoksi, koska talon valtiatar lady Harriet oli luonut taloon suurta ihastusta herättäneen ruusu-puutarhan, jossa kukkivat eri puolilta maailmaa hankitut ruusulajikkeet, joukossa hyvinkin eksoottisia jalostuksen tuloksia.

Edward O'Brien kävi pari kertaa viikossa tekemässä päivätöitä kartanon mailla. Kun talon isäntä Angus O'Flaherty oli kuullut Edwardin soittavan eräässä kansanmusiikkikokoonpanossa, hän oli pyytänyt soitinyhtyettä silloin tällöin viihdyttämään vieraitaan aidolla kansanmusiikilla.

Isältään Martha oli kuullut kartanon elämästä, Lady Harrietin ruusutarhasta ja siitä, että perheen poika oli suurimman osan vuodesta Sveitsissä jossain sisäoppilaitoksessa.

Kartanon valtiattaren Lady Harrietin yllättävän kuoleman jälkeen illanistujaisia ei enää järjestetty. Angus O'Flaherty vetäytyi omiin oloihinsa eikä kuulemma kestänyt mitään mikä muistutti häntä rakkaasta puolisostaan.

Maa-aluetta ympäröi korkea muuri. Portti oli aina suljettu, joten Martha ei harmikseen päässyt edes kurkistamaan Lady Harrietin ruusutarhaan.

Eräänä kertana Marthan sivuuttaessa talon portti oli ollut raollaan.

Marthan silmät kohtasivat portilla seisovan tummatukkaisen nuoren miehen intensiivisen uteliaan katseen. Nuori mies oli huomattavan hauskan näköinen, pitkä ja hoikka.

Myöhemmin tyttö katui, ettei ollut jäänyt juttelemaan. Nuorukainen oli vaikuttanut ystävälliseltä. Kenties hänen palvelijaksi luulemansa nuori mies olisi antanut tytön kurkistaa sisälle ja antanut hänen katsoa Lady Harrietin kuuluisia ruusuja.

Marthan erikoinen suku

Martha ei ollut käynyt kauempana kuin Belfastissa isänsä tätien Olgan, Lydian ja Nancyn luona.

Tädit olivat kiehtovia, erikoislaatuisia persoonallisuuksia. He harastivat kaikenlaisia taiteita ja esiintyivät mielellään perhejuhlissa, joissa aina lähes poikkeuksetta oli ohjelmaa. Laulua, soittoa, runonlausuntaa.

Olga-täti maalasi maisemia, muotokuvia ja asetelmia. Olga-täti oli vasta kuusikymmentävuotiaana opetellut soittamaan pianoa ja oli uudesta taidostaan hyvin ylpeä. Hänen bravuurinsa oli Beethovenin Für Elise. Olga-täti esitti myös mielellään osaamiaan lukuisia runoja.

Marthalle tuli aina hieman kummallinen olo, kun Lydia-täti jo hyvin hauraaksi käyneellä äänellään esitti vieraille Olga-tädin hieman horjuvalla soittotaidolla säestettyjä ooppera-aarioita tai vanhoja iiriläisiä kansanlauluja.

Oli eräs laulu, joka puhutteli Marthaa aivan erityisesti. Se oli haikea Kesän viime ruusu. Aina kun hän itse lauloi myöhemmin samaa laulua, hän oli kuulevinaan taustalla Lydia-tädin äänen jostain kaukaa menneisyydestä.

Nancy oli taitava käsistään. Hänellä oli työn alla lähes aina jokin kirjailu; tyyny, pitsiliina tai muistotaulu.

Tädit odottivat aina innokkaina Edward O'Brienin ja hänen sisarensa Florence d'Arcyn perheen vierailuja. Matkat koskivat yleensä merkkipäiviä ja hautajaisia.

Edward O'Brienin tyttären Marthan saapumista odotettiin erityisen innokkaasti, Martha kun osasi jo lapsena lausua runoja niin tunteikkaasti, että se sai tädit liikuttumaan kyyneliin.

Tädit pyysivät aina kiihkeästi Marthaa esittämään jotain, samantekevää lauloiko tyttö tai esitti runoja. Tätien erikoissuosiassa, tytön ollessa viisi, jolloin hän juuri oli oppinut lukemaan, olivat runot Jeesuksen lapsuudesta kertovasta kirjasta. ”Tuoksu tuvassa Maarianlilja. Sanan ääressä tuokion viettää Jeesus-lapsonen hiljaa.” Maria istuu tuolissa ja Jeesus-lapsi lattialla pää äidin helmassa leväten.

Valkoinen lilja tuoksuu sunnuntairauhaa henkivässä huoneessa. Martha todella pystyi aistimaan liljan tuoksun. Kuvan rauha, runon rytmien keinunta ja liljan tuoksu seurasivat häntä läpi koko elämän ja palauttivat hänet varhaiseen lapsuuteen.

Myöhemmin Marthan ulkoa osaamien runojen karttuessa tädit halusivat kuulla hänen lausuvan heille paatoksellisia runoja, vanhoja synkkiä balladeja.

Martha esitti ne niin hehkuvasti ja dramaattisesti kuin hänellä olisi ollut enemmänkin kokemusta elämästä kuin mitä hänen ikävuotensa edellyttivät.

Martha ei suinkaan pitänyt perhejuhlissa esiintymisestä, sillä hän ei halunnut paljastaa syvimpiä tunteitaan muille ja asettaa niitä näytille.

Kun Martha näki ihmisten liikuttuvan, hän liikuttui itsekkin. Oli kiusallista ajautua ylitunteellisuuden hallitsemattomaan joukkotilaan.

Koska Martha tiesi jo etukäteen, että pyydetäisiin esiintymään, hän pakeni serkkujen luokse toiseen huoneeseen ja yritti pysytellä näkymättömänä. Mutta kun pakoilu ei onnistunut, lapsi palasi olohuoneeseen ja esitti pyydetyn.

Kun sukulaiset olivat saaneet annoksensa tytön taidetta, Martha sai rauhassa nauttia mehua ja kakkua serkkujensa kanssa, joilla ei ollut varhaislahjakkuuden painolastia.

Tätien ja sukulaisten keskusteluista Martha kuuli sellaistaikin mikä ei ollut lapsille tarkoitettua, mutta silti rajattoman mielenkiintoista. Skandaalit ja huvittavat tapahtumat olivat Olgan, Nancyn ja Lydian mieleen. Vielä vuosia myöhemmin Martha saattoi kuulla Olga-tädin huvittuneen naurun.

Florence-täti

Edward O'Brienin sisar Florence hurmaantui ranskalaisesta upseerista Pierre d'Arcysta ja meni tämän kanssa naimisiin. Pariskunta muutti Bretagneen.

Kaikkien suureksi yllätykseksi Florence palasi muutamien avioliitovuosien jälkeen kotitaloonsa Myllykummulle kahden pienen lapsen kanssa. Hän ei koskaan kertonut syytä paluuseensa.

Pierre d'Darcy ei tietävästi ollut kuollut. Martha oli ymmärtänyt Belfastin tätien puheista, että d'Arcy oli vain yksinkertaisesti kadonnut Florencen elämästä.

Florence sairastui. Syöväksi määritelty sairaus oli ehtinyt kehittyä jo niin pitkälle, ettei mitään enää ollut tehtävissä.

Syynä varhaiseen poismenoon pidettiin Florencen kokemaa surua

ja järkytystä aviomiehen kadottua teille tietymättömille. Arvailtiin syynä olleen Florence-tädin liiallinen sitoutuminen hengellisiin asioihin.

Marthan kummitäti Florence oli hyvin uskonnollinen ihminen. Tarmokkaana naisena hän otti myös huolehtia kummityttärensä hengellisestä sivistyksestä. Martha oli tuskin sivuuttanut vauvaiän, kun Florence-täti jo vei hänet sunnuntaisin johtamaansa pyhäkouluun.

Florence-täti siirteli Raamatun henkilöiden pahvisia kuvia edestakaisin hiekkalaatikossa kuvatessaan laatikon ympärille kokoontuneille lapsille Israelin kansan vaellusta erämaassa. Jokaiselle viikolle oli opeteltava yksi raamatunlause kuten ”Herran pelko on viisauden alku”.

Pyhäkoulussa oli musta taulu, joka oli jaettu kahteen osaan, taivaaseen ja helvettiin. Huonon ihmisen paperikuva pantiin pää alaspäin syöksymään helvetin lieskoihin, kun hyvä taas kohotettiin enkeliksi ylempään kerrokseen.

Pyhäkoulussa vietettiin joulu- ja kevätjuhlia, joissa O’Brienin tytöt olivat suosittuja esiintyjä.

Marthalle jäi erityisesti mieleen juhla, jossa hän esitti violetissa samettipuvussa orvokkia ja Kirsten kangasvuokkoa Florence-tädin lapsuudenaikaisessa valkoisessa röyhelöpuvussa.

Ehkä tästä varhaisesta kauneuselämyksestä johtui, että Marthalle kehittyi elinikäinen viehtymys kukkiin.

Iän karttuessa Martha alkoi pitää itseään liian vanhana pyhäkouluun ja alkoi muutenkin suhtautua kriittisesti uskonasioihin. Hän alkoi miettiä, miten voisi lopettaa pyhäkoulun pahoittamatta kummitätinsä mieltä.

Kun Martha oli saavuttanut kahdentoista vuoden iän, Florence-täti oli lahjoittanut kummityttärelleen oman pianon ja palkannut hänen pianonsoiton opettajakseen donegalilaisen rouva Irwingin, joka oli kuulemma konsertoinutkin parhaina päivinään Dublinissa.

Kahdentoista ikävuoden saavuttaminen oli tärkeä virstanpylväs Marthan elämässä. Hän leikkautti poikki lettinsä ja lopetti pyhäkoulussa käymisen.

Florence d’Arcy, joka oli asunut vuosia Bretagnessa ranskalaisen upseerin aviovaimona, perehdytti kummityttönsäkin tämän ”sivistyskielen” saloihin.

Koko elämänsä ajan Martha ajatteli kiitollisuudella hyväsydämistä Florence-tätiään, jota ilman hän olisi jäänyt vaille monia myöhemmin tärkeiksi osoittautuneita taitoja.

Kun Marthan puritaaniset letit olivat todellisuutta enää vanhoissa valokuvissa ja nuppineuloilla kiinnitettyinä hänen huoneensa seinällä, hänen loistava kastanjanruskea tukkansa alkoi kukoistaa iloisten, raikkaiden kasvojen ympärillä.

Jokainen saattoi nyt havaita, että Marthasta oli kehittymässä raikas ja elinvoimainen nuori nainen.

Vuoden kruunasi joulujuhla Myllykummun talossa. Silloin Florence-täti aina oli tavallistakin iloisempi, seurallinen ja antelias. Kun lahjat oli jaettu, laulettiin ja tanssittiin piirileikkejä.

Tunnelmallisten joulujuhlien kynttilöiden tuli sammui ja haihtui savuna ilmaan Florence-tädin kuollessa neljäkymmenen vuoden ikäisenä. Jäljelle jäi ikuinen kaipuu lapsuusajan jouluihin.

Kalmisto meren rannalla

Matkalla hautausmaalle Martha sivuutti Myllykummun talon, johon liittyi niin monia rakkaita muistoja. Matalan orapihlaja-aidan reunus-tamassa puutarhassa Martha näki Fiona-tädin istumassa jakkaralla kehäkukkapenkin reunalla poistamassa ennenaikaisesti lakastuneita lehtiä.

Omenakorin hedelmien makeankirpeä tuoksu levittäytyi tielle asti. Kuin Fiona-täti olisi aavistanut jonkun tarkkailevan häntä, hän kääntyi ja viittilöi tytölle voidakseen tarjota hänelle juuri valmistunutta omenamehuaan.

– Olen kuullut, että olet lähdössä Dubliniin johonkin koelauluun, Fiona-täti sanoi.

Martha ihmetteli, mistä tieto koelaulusta oli levinnyt. Hän olisi halunnut pitää asian toistaiseksi omana tietonaan. Ihmisten odotukset vain lisäsivät paineita hänen hennoille harteilleen. Jos hän epäonnistuisi, kaikki saisivat kuulla siitä. Silloin ei olisi mukavaa palata takaisin.

– Florence jätti jälkeensä sinulle tarkoitettuja rahoja, Fione-täti jatkoi.

– Olen antanut ne äidillesi, jonka harkinnassa on, milloin saat ne it-

sellesi. Florencen harras toive oli, että jatkaisit opintojasi ja kehittäisit itseäsi.

Äidin sisaren Maryn miehellä Brian McDugganilla oli tapana poiketa Fionan viinivarastolla ennen sukulaisvierailuja. Duggan ei koskaan mennyt minnekään ilman rohkaisuryppyä. Aika monta juhlaa hän oli onnistunut pilaamaan liikuttuneessa tilassaan.

Martha ei ollut tiennyt Florence-tädin sairaudesta ennen kuin aivan loppuaikoina.

Florence-tädin kuoltua Martha oli kuullut äidiltään, että tättä oli ärsyttänyt se, että kun sukulaiset olivat kuulleet hänen sairautensa olevan parantumattoman, he olivat kilvan rientäneet häntä katsomaan kuin jotain katoamassa olevaa näyttelytavaraa.

Marthaa tätti sen sijaan oli kiitellyt siitä, että tämä oli käynyt hänen luonaan aivan tavalliseen tapaan.

Ainoa, jonka Florence-tätti oli kutsunut itse luokseen, oli pappisveli Eoin O'Brien. Tätti oli halunnut ripittäytyä, ja palavana kysymyksenä oli ollut, pääseekö hän taivaaseen vai odottiko häntä helvetin tuli.

Pappi oli vakuuttanut, ettei helvetistä ollut pelkoakaan, sillä nuhteettomampaa sielua ei ollutkaan kuin Florence-sisar. Veljen vakuutellut rauhoittivat Florence d'Arcyn, ja hän saattoi nukkua kuolon uneen helpottunein mielin ylösnousemukseensa luottaen.

Hautausmaan portilla Marthaa vastaan tulivat O'Connorsin neidit. Marthan nähdessään he innoissaan kertoivat kuulleen, että tyttö matkustaisi koelauluun Dubliiniin professori Ryanille.

– Varmasti onnistut. Eikö niin? Mary etsi tukea sisareltaan Elisabethilta.

– Tietysti. Martha laulaa kauniimmin kuin yksikään taivaan enkeli. Sisarukset toivottivat tytölle Jumalan siunausta.

– Sitä tarvitaan, Martha kiitteli.

Harmaat kiviristit, monet jo kallellaan, seisoivat heinikossa merituulia uhmaten. Useat ristit olivat jo niin sammaloituneita, että nimet tuskin saattoi erottaa.

Hautausmaalla oli joskus ollut luostarin temppeli. Nyt siitä oli pysyissä vain heinikossa harmaiden hautaristien keskellä aavemaisesti töröttävät rauniot. Ulappapääskyt pitivät raunioita kotinaan. Ne lentelivät sisään ja ulos raunion kaariovista kuin niillä olisi ollut kiire jon-
nekin.

Donegalissa, kuten kaikkialla Irlannissa, oli tapana käydä sunnuntaisin kirkossa. Siellä oli kuultu Martha O'Brienin laulua. Oli kuin enkeli olisi laskeutunut taivaasta tavallisen rahvaan pariin.

Se ei hämmästyttä ketään, sillä donegalilaiset, jotka uskovat keijuihin, henkiin ja taitavat muinaiskieltä gealia, ovat elämässään nähneet monenlaisia ilmestyksiä.

Nyt tuo samainen enkeli seisoj aseman lippuluukulla.

– Menolippu Dubliniin, Martha sanoi.

– Eikö paluuta ollenkaan? asemanhoitaja herra Fitzpatrick kysyi.

– Ei, tyttö vastasi.

Martha – kesän viime ruusu on Porvoossa asuvan kirjailijan ensimmäinen kirja Marthan elämästä.

